

ScreeningsNyt

Nr. 06 - december 2012

Nyhedsbrev med information om kræftscreenings- programmerne i Region Midtjylland

Nyt om
tarmkræftscreening
side 2-4

Nyt om
Brystkræftscreening
side 5-6

Nyt om **Livmoderhals-
kræftscreening**
side 7-9

Tarmkræftscreening

Tarmkræftscreeningsprogrammet

På finansloven for 2011 blev det vedtaget at opstarte et screeningsprogram for tyk- og endetarmskræft i Danmark pr. 1. januar 2014. Screeningsprogrammet er målrettet mænd og kvinder i alderen 50-74 år, som inviteres til screeningsundersøgelse hvert 2. år. Implementeringsperioden er 4-årig, og det er således først fra 2018, at borgerne får invitationen hvert 2. år.

Invitationen til borgerne kommer til at bestå af skriftlig information og et prøvetagningskit (incl. vejledning), så borgeren selv kan tage en afføringsprøve og sende den direkte til laboratoriet med henblik på undersøgelse for blod i afføringen. På klinisk biokemisk afdeling vil prøven blive analyseret med iFOBT metoden. Hvis der er blod i afføringen får borgeren tilbudt en koloskopi på en koloskooperende enhed, og hvis koloskopi ikke er mulig, tilbydes borgeren en CT-kolografi på en billeddiagnostisk afdeling. Resultatet af koloskopi/CT-kolografi kommer til at bestemme, om borgeren skal tilbage til screeningsprogrammet, i et kontrolprogram eller overgå til et kræftpakkeforløb.

Jf. Sundhedsstyrelsens anbefalinger vedr. screening for tyk- og endetarmskræft fra 2012 forventes det, at 60 % af borgerne deltager i screeningsprogrammet. Heraf vil 5,3 % af deltagerne få konstateret blod i afføringen (4,0 % fra 2. screeningsrunde). Af de borgere, der får konstateret blod i afføringen, forventes 86,5 % at tage imod tilbuddet om videre udredning (koloskopi).

Pakning og udsendelse af invitationer/prøvesæt

Det er besluttet, at der skal etableres en fælles national løsning for pakning og udsendelse af invitationer/prøvesæt til borgerne.

Hot-line

Når borgerne får tilsendt materialet til prøveopsamling, skal de have mulighed for at ringe og få råd og vejledning om, hvordan man skal gøre. Derfor oprettes en hot-line funktion til svar på spørgsmål. I Region Midtjylland kommer denne funktion til at ligge i Afdeling for Folkeundersøgelser.

Informationsmateriale til borgerne

Der bliver udarbejdet fælles nationalt informationsmateriale til borgerne vedr. screeningsprogrammet. Det gælder både et fælles informationsbrev og en brochure, som Sundhedsstyrelsen fremstiller svarende til brochurerne for livmoderhalskræft- og brystkræftscreening. De enkelte regioner har mulighed for at lave enkelte tilretninger af materialet, så det tilpasses lokale forhold (fx telefonnumre og lign.)

Planlægning på nationalt niveau

I regi af Danske Regioner er der nedsat en tværregional planlægningsgruppe, som består af to repræsentanter for hver region. Fra Region Midtjylland deltager overlæge Berit Andersen, leder af Afdeling for Folkeundersøgelser, og Knud Thygesen, ledende overlæge, kirurgisk afdeling, Regionshospitalet Randers (fra den 1. oktober 2012).

Formålet med den tværregionale gruppe er på nationalt plan at koordinere planlægningen af screeningsprogrammet på de områder, hvor det giver mening, og at hente inspiration fra hinanden til den regionale planlægning. Planlægningsgruppen har nedsat en række underarbejdsgrupper, som ser på forskellige dele af programmet (fx informationsmateriale til borgerne, IT-system til invitation af borgere, indkøb af analyseudstyr til laboratorierne m.v.). Planlægningsgruppen refererer til Sundhedsdirektørkredsen.

Planlægning i Region Midtjylland

Den 26. september 2012 vedtog Regionsrådet i Region Midtjylland de overordnede linjer vedr. organisering og implementering af tarmkræftscreening i Region Midtjylland. Bookingfunktionen og det koordinerende ansvar for sammenhæng, kvalitet og udvikling i Region Midtjylland kommer til at ligge i Afdeling for Folkeundersøgelser. Alle prøver skal analyseres på Biokemisk Afdeling, Regionshospitalet Randers. Ved behov for koloskopi bookes en tid til borgeren på de koloskoperende enheder, som placeres henholdsvis i Randers, Horsens, Viborg og Herning. Optageområderne fremgår af nedenstående kort:

Figur 1. Optageområder for de 4 koloskoperende enheder

Optageområder: ■ Randers ■ Horsens ■ Herning ■ Viborg

Såfremt det ikke er muligt at udføre koloskopi tilbydes borgeren en CT-kolografi inden for samme døgn på den matrikel, hvor koloskopien skulle være udført.

Af nedenstående tabel fremgår den forventede aktivitet pr. år for Region Midtjylland for årene 2014 (første år i screeningsprogrammet) og 2018 (første år efter at programmet er fuldt udrullet)

Tabel 1. Aktivitet i Region Midtjylland tarmkræftscreeningsprogram

Aktivitet	2014	2018
Antal inviterede	94.000	194.000
Antal deltagere	56.000	117.000
Antal med blod i afføringen	3.000	4.700
Antal der får foretaget koloskopi*	2.600	4.000
Antal med behov for CT-kolografi	130	200
Resultat af koloskopi/CT-kolografi	2014	2018
Antal med normal undersøgelse	670	1.000
Antal borgere med polypper**	1.700	2.640
Antal kræfttilfælde	230	360

*Borgere i kontrolprogram er ikke inkluderet.

**Inkluderer lav, mellem og højrisikopolypper.

Styregruppen for Screeningsprogrammer i Region Midtjylland har nedsat en implementeringsgruppe, der skal koordinere igangsætningen af screeningsprogrammet i Region Midtjylland. Implementeringsgruppen består af en repræsentant for hver af de kliniske og diagnostiske afdelinger, der vil få en funktion i programmet. Formand for gruppen er overlæge Berit Andersen, Afdeling for Folkeundersøgelser. Første møde i gruppen blev holdt den 23. oktober 2012, og der forventes møder hver 2. måned, indtil programmet er godt i gang.

Indkøb af analyseudstyr

Analysemetoden til undersøgelse af afføringsprøven (iFOBT) er ikke standardanalyseudstyr på de biokemiske afdelinger, og der skal derfor indkøbes nyt udstyr til alle deltagende laboratorier. Indkøb foregår på nationalt niveau. I Region Midtjylland skal prøverne analyseres på Regionshospitalet Randers, som forventer behov for en enkelt maskine til at analysere alle prøverne fra hele regionen.

Koloskoperende sygeplejersker

Det er besluttet, at der skal uddannes koloskoperende sygeplejersker til at deltage i udførelsen af de screeningsafledte koloskopier. Der er udarbejdet en uddannelsesplan, som bygger på en tidligere tilsvarende uddannelse i Region Syddanmark. I alt 6 sygeplejersker fra Region Midtjylland er tilmeldt det første hold, som er startet i november 2012.

IT-system til administration af tarmkræftscreeningen

Det er besluttet, at der skal være et fælles nationalt administrationssystem til tarmkræftscreeningsprogrammet. Der er nedsat en styregruppe som arbejder på den præcise kravspecifikation. Systemet skal anvendes i bookingkontorerne i alle landets regioner.

Brystkræftscreening

Social ulighed i brystkræftscreening

I Region Midtjyllands brystkræftscreeningsprogram er der her i 3. screeningsrunde en deltagerprocent på ca 83 pct., hvilket er et rigtigt flot resultat for et screeningsprogram.

Line Flytkjær Jensen, ph.d. studerende ved AF og Forskningsenheden for Almen Praksis, interesserer sig i imidlertid mest for de ca. 20% af regionens kvinder, der ikke deltager i brystkræftscreening.

Line har netop fået udgivet en artikel i det internationalt anerkendte videnskabelige tidsskrift BMC Cancer, hvor hun gennem et stort registerstudium har undersøgt sociale karakteristika ved de kvinder, der ikke tager imod tilbuddet om screening for brystkræft.

Analysen baserer sig på data fra 1. screeningsrunde, og viser to overordnede tendenser. Først og fremmest viser analyserne en social gradient i deltagelse, forstået på den måde at f.eks. kvinder med ikke-vestlig indvandrer baggrund, lav grad af uddannelse, lav indkomst og enlige kvinder har større tendens til ikke at deltage i screeningen.

Den anden tendens som studiet viste er, at der overordnet kan sondres mellem to typer af "ikke deltagelse" i screeningsprogrammet, nemlig passiv og aktiv ikke-deltagelse.

Den aktive ikke-deltagelse er karakteriseret ved, at kvinden aktivt har frmeldt sig screeningsprogrammet ved at aflyse den tid til screening, som hun fik med invitationen. Den passive ikke-deltagelse er karakteriseret ved, at kvinden udebliver fra undersøgelsen uden at frmelde sig programmet.

I forhold til sociale karakteristika adskiller de to grupper af ikke-deltagere sig, at passive ikke-deltagere i højere grad er mindre ressourcestærke end gennemsnittet f.eks. lav uddannelse og lav indkomst.

Konklusionerne fra Lines ph.d. er væsentlige for tilrettelæggelsen af screeningsprogrammerne i regionen. Resultater kan give mere viden om, hvilke grupper i samfundet, der ikke deltager og dermed kan have behov for mere støtte og vejledning for at de også kan deltage i screeningsprogrammer – både i brystkræft, livmoderhalskræft og tarmkræftscreeningsprogrammet.

Læs hele artikelen [her](#).

Specialeprojekt om opgaveflytningen i brystkræftscreeningen

Jasper Madsen er læreruddannet og studerende i pædagogisk antropologi på Dansk Pædagogisk Universitet. Han skal i foråret skrive speciale om opgaveflytningen fra radiografer til SOSU-assistenten i brystkræftscreeningen.

Fokus i specialet er, hvordan opgaveflytning påvirker ansatte i sundhedsvæsenet, der typisk har opereret med meget faste faggrænser. Specialet bygger på antropologiske metoder med feltarbejde og interviews. Efter aftale med de billeddiagnostiske afdelinger er det planen, at Jasper i varierende omfang vil opholde sig på en eller flere screeningsenheder samt gennemføre interviews med udvalgte personer i og uden for organisationen.

Fællesdag

Tirsdag d. 27.11 2012 afholdt AF en fællesdag for bookings- og screeningsassistenter i RM's brystkræftscreeningsprogram. Fællesdagen blev holdt på radiologisk afdeling på AUH.

Formålet med fællesdagen var at give tid og rum for diskussion og udveksling af erfaringer i forhold til "hverdagen" i screeningsprogrammet – det vil sige faglige problemstillinger, som kunne drøftes på tværs af screeningsenhederne.

På fællesdagen blev den seneste PGMU-vurdering drøftet (billedkvaliteten) og der var mulighed for at stille spørgsmål omkring billedtagning til speciallæge i radiologi Anders Lernevall.

Under diskussionerne fremkom mange ideer til fremtidige forbedringsmuligheder både for borgere og personale i screeningen. AF har taget ideerne til efterretning, og forsøger at løse de, der ligger inden for vores beføjelser og resten tages op i rette fora.

Der vil snart blive udmeldt en dato for næste fællesdag.

Ophør af uddannelsesordningen for screeningsassistenter

Sundhedsstyrelsen har besluttet at bringe uddannelsesordningen for screeningsassistenter til ophør med udgangen af 2012. Dette betyder, at der ikke kan uddannes flere social- og sundhedsassistenter til at varetage billedtagningen i Region Midtjyllands screeningsenheder. De screeningsassistenter, der allerede er uddannet, mister **ikke** deres autorisation og kan fortsætte med at arbejde i screeningsenhederne.

Livmoderhalskræftscreening

Livmoderhalskræftscreening: prøvesvar pr. brev

I Sundhedsstyrelsen 2012 anbefalinger for livmoderhalskræftscreening anbefales det, at kvinder fremover får svaret på deres screeningsprøve tilsendt som brev – samtidig med at svaret også tilgår den praktiserende læge.

I et ph.d. samarbejde mellem AF og Forskningsenheden for Almen Praksis undersøger Bettina Kjær Kristiansen, sygeplejerske, cand.scient.san. effekten af brevsvaret til kvinderne.

Efter en lang forberedelsesfase, der har krævet adskillige justeringer og opsætninger i Patobanken, blev de første svarbreve udsendt i oktober 2012. Indsatsen med svargivning pr. brev vil fortsætte godt 1 års tid, hvorefter effekten vil blive evalueret.

Projektet har modtaget støtte fra Region Midtjyllands Sundhedsvidenskabelige Forskningsfond, Helsefonden og Tryg-Fonden.

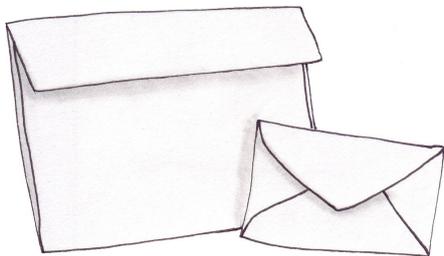
Læs tidligere omtale af projektet i ScreeningsNyt - august 2012 [her](#).

Se, hvilke svarbreve, der sendes ud [her](#).

Læs mere om projektet [her](#).

For yderlige information om projektet kontakt [Bettina Kjær Kristiansen](#).

Afdeling for Folkeundersøgelser printer og pakker svarbrevene til kvinderne. Der udsendes ca. 800 svarbreve om ugen.

Transport af smear-prøver

Indtil august måned 2012 blev de præparerede og autoscreenede smear-prøver transporteret fra Patologisk Institut Randers til henholdsvis Patologisk Institut Viborg og Patologisk Institut Holstebro af Danske Fragtmænd. Efter 14 dages prøveperiode i midten af august, overgik fragten til Region Midts nye interne fragsystem, da dette kunne leve op til samme standarder som fragtfirmaet. Smear-prøverne til Århus blev i forvejen transporteret med vaskeribil.

Hysterektomerede kvinder

Kvaliteten af livmoderhalskræftscreeningsprogrammet monitoreres af Styregruppen for Dansk kvalitetsdatabase for livmoderhalskræftscreening (DKLS). DKLS opererer med ni kvalitetsindikatorer for screeningsprogrammet – herunder deltagerprocent, svartider, dækningsgrad m.m.

Dækningsgrad er en af indikatorerne, og siger noget om, hvor mange kvinder i screeningspopulationen 23-64 år, der har fået foretaget en undersøgelse for celleforandringer i livmoderhalsen indenfor en bestemt periode. Det er interessant, at både Region Midt og de øvrige regioner ligger ca. 10% under standarden og har gjort det siden DKLS påbegyndte monitoreringen i 2009.

Ifølge Dansk Hysterektomi Database er livstidsrisikoen for en hysterektomi ca. 10%. Der er imidlertid ikke foretaget en opgørelse af antallet af total hysterektomerede i screeningspopulationen – hvorfor de heller ikke er trukket ud ved opgørelsen af dækningsgraden.

Afdeling for Folkeundersøgelser har i samarbejde med Gynækologisk Afdeling og Patologisk Institut Regionshospitalet Randers samt Klinisk Epidemiologisk Afdeling AUH opstartet et projekt, hvor dataoplysninger fra Landspatientregistret og invitationsmodulet i Patobanken sammenkøres for at kortlægge antallet af totalt hysterektomerede kvinder i screeningspopulationen.

Mette Bach Larsen, Cand. Scient.San.Publ, ph.d. forskningsansvarlig AC-fuldmægtig i AF er projektleder. Resultaterne forventes at ligge klar sommer 2013.

Projektet har modtaget støtte fra Region Midtjyllands Sundhedsvidenskabelige Forskningsfond.

Audit af nydiagnosticerede cervixcancere i Region Midt

I Sundhedsstyrelsens anbefalinger fra såvel 2007 og 2012 blev det anbefalet at foretage audit på alle nydiagnosticerede cervixcancere i de 5 regioner. Der er også udarbejdet et nationalt auditskema.

Den faglige følgegruppe for livmoderhalskræftscreening i RM besluttede ved mødet d. 12. juni 2012 at gennemføre en fælles "test-audit" ved mødet d. 20. november 2012.

Forud for mødet havde regionens patologiske institutter udfyldt og indsendt auditskemaerne på de ny-diagnosticerede cervixcancere til AF, som samlede, systematiserede og opgjorde de indkomne "cases".

Inden mødet var der indkommet 26 "cases" af cervixcancere, hvor et par stykker blev fremhævet og diskuteret. Det overordnede indtryk, som den fælles-audit efterlod, var, at screeningsprogrammet fungerer efter hensigten. Det vil sige, at rigtigt mange af cancerne bliver opdaget netop ved en screeningsundersøgelse.

Den fælles audit som blev foretaget i regi af den faglige følgegruppe betød også, at det var patologer, bioanalytikere, gynækologer, praktiserende læger samt administrationen (AF) og Næresundhedstilbud som sammen diskuterede programmet, hvilket var meget givtigt.

Følgegruppen besluttede at denne fælles-audit skal foregå en gang årligt ved forårsmødet, hvor alle cervixcancere for det forgangne år samles, systematiseres og gennemgås.

20.000 spørgeskemaer om unges seksuelle vaner er udsendt

Blandt de danske unge har der gennem de senere år været en stigning i antallet af kønssygdomme, uønskede graviditeter og salg af fortrydelsespiller – hvilket er indikationer, der peger i retning af, at de unge mennesker i højere grad dyrker usikker sex.

Marianne J. Jørgensen, sygeplejerske, Cand. Scient. san. undersøger de unges seksuelle vaner i sin ph.d., der er et samarbejde mellem Afdeling for Folkeundersøgelser og Forskningsenheden for Almen Praksis.

Marianne udsendte i starten af november 20.000 spørgeskemaet til unge mellem 15-29 år i hele landet. Spørgeskemaet omhandler de unges seksuelle vaner. For i højere grad at kunne identificere de grupper af unge, som er særligt tilbøjelige til at dyrke usikker sex, spørges der også til flere aspekter af ungdomslivet. Der bliver også spurgt ind til KRAM-faktorerne (kost, rygning, alkohol og motion) samt forbrug af stoffer, vennerelationer, selvværd mv.

Formålet med undersøgelsen er at identificere de grupperinger af unge, der har størst tilbøjelighed til at dyrke usikker sex, og derigennem blive bedre til at sætte ind med forebyggelse tiltag de rette steder.

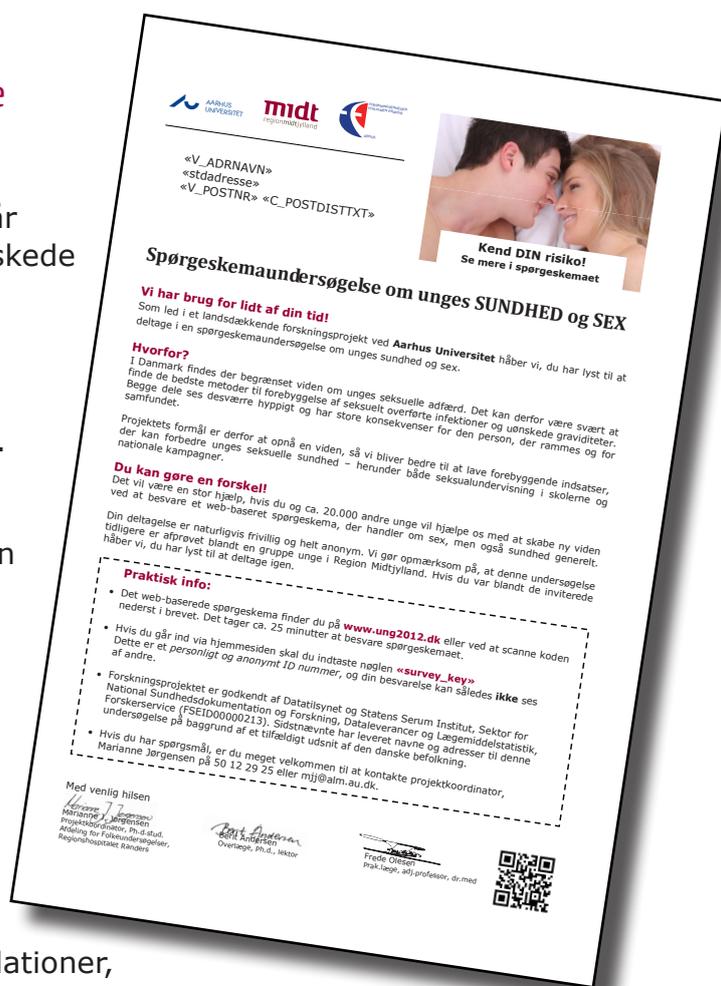
I slutningen af november udsendte Marianne påmindelser til de unge, der endnu ikke havde besvaret spørgeskemaet. Dataindsamlingen forventes at være færdig inden udgangen af 2012, hvorefter hun offentliggør sine resultater i 2-3 videnskabelige artikler i løbet af 2013.

Projektet har modtaget støtte fra Region Midtjyllands Sundhedsvidenskabelige forskningsfond, Lundbeckfonden UCSF, Aase og Ejnar Danielsens Fond.

Læs mere om projektet [her](#).

Læs omtale fra Berlingske "Unge sexvaner skal frem i lyset".

For yderligere information om projektet kontakt [Marianne Johansson](#).

Om Afdeling for Folkeundersøgelser

Om afdeling for Folkeundersøgelser

Nyhedsbrevet er udgivet af Afdeling for Folkeundersøgelser. Vi har administrative og koordinerende opgaver, samt kvalitetssikrings- og udviklingsopgaver i Region Midtjyllands kræftscreeningsprogrammer.

Afdeling for Folkeundersøgelser, Regionshospitalet Randers

Skovlyvej 1, 8930 Randers NØ, indgang 11, 2. sal.

Tlf. 7842 0170

folkeundersoegelser@rm.dk

www.kraeftscreening.rm.dk (Borger)

www.folkeundersoegelser.rm.dk (Fagperson)

Publikationer

Aktuelle publikationer fra afdelingen

- Andersen, B (Afdeling for Folkeundersøgelser), Olesen F: [Test for klamydia. For lidt eller for meget?](#) Månedsskrift for almen praksis 2012, 11:911.
- Jensen LF, Pedersen AF, Andersen B, Vedsted P: [Identifying specific non-attending groups in breast cancer screening - population-based registry study of participation and socio-demography](#) BMC Cancer 2012, 12:518

Siden sidst

Den 01.12.2012 blev Charlotte Foged Rokkjær ansat som bookingassistent i et 1 årigt vikariat.

Den 14.12.2012 går bookingassistent Camilla Louise Rasmussen på barsel. Mette Horn er ansat som barselsvikar for Camilla, og starter den 2. januar 2013.

Den 31.12.2012 fratræder Nina Haaning Rasmussen sin stilling som introduktionslæge.

Den 31.12.2012 fratræder Susanne Hoffmann Lauritzen sin stilling i Afdeling for Folkeundersøgelser. Hun skal fremover varetage patientklager – og forsikringsager i Administrationen.

Ansatte i Afdeling for Folkeundersøgelser

- [Berit Andersen](#), leder af afdelingen, overlæge, speciallæge i samfundsmedicin
- [Anders Lernevall](#), overlæge, speciallæge i radiologi.
- [Anita Sørensen](#), afdelingslæge, speciallæge i samfundsmedicin (½ tid i AF og ½ tid som uddannelseskoordinerende læge på RH)
- [Anne Marie Kjær](#), bookingassistent og projektsekretær
- [Camilla Louise Rasmussen](#), bookingassistent og web-ansvarlig.
- [Charlotte Foged Rokkjær](#), bookingsassistent
- [Hejdi Petersen](#), bookingassistent og systemadministrator.
- [Kristian Mikkelsen](#), cand.scient.pol., AC-fuldmægtig med bryst- og tarm kræftscreening samt IT som sine primære arbejdsområde.
- [Mette Bach Larsen](#), AC-fuldmægtig med evaluering og forskning som sit primære arbejdsområde.
- [Nina Haaning Rasmussen](#), Introduktionslæge
- [Pia Falch](#), bookingassistent og afdelingssekretær
- [Stine Lyngborg Heslop](#), sociolog, AC-fuldmægtig med livmoderhalskræftscreening og kommunikation som sit primære arbejdsområde.
- [Susanne Hoffmann Lauritzen](#), specialkonsulent (½ i AF og ½ tid med forebyggende opgaver på RH)

Ph.D.-studerende:

- [Marianne Jørgensen](#), sygeplejerske, MPH.
- [Line Flytkjær Jensen](#), kandidat i folkesundhedsvidenskab
- [Bettina Kjær Kristiansen](#), sygeplejerske, kandidat i folkesundhedsvidenskab.

Tryk på navn, for at sende en e-mail.

Øverst fra venstre; [Pia Lise Falch](#), [Anita Sørensen](#), [Anders Lernevall](#), [Bettina K. Kristiansen](#), [Kristian Mikkelsen](#), [Camilla L. Rasmussen](#), [Susanne H. Lauritzen](#), [Berit Andersen](#) og [Hejdi Petersen](#).

Nederst fra venstre; [Mette Bach Larsen](#), [Nina H. Rasmussen](#), [Anne Marie Kjær](#), [Marianne Jørgensen](#), [Stine L. Heslop](#), [Line F. Jensen](#).

Tilmelding og afmelding

Tilmelding og afmelding

ScreeningsNyt udkommer ad hoc (minimum 2 gange om året)

Kender du nogen, som kunne have interesse i at læse ScreeningsNyt, kan du sende nyhedsbrevet til dem ved at klikke [her](#). **Husk** at vedhæfte denne fil.

Har du fået ScreeningsNyt tilsendt af en kollega, og ønsker du fremover at modtage nyhedsbrevet automatisk, kan du tilmelde dig ved at klikke [her](#).

Ønsker du ikke at modtage ScreeningsNyt fremover, kan du framelde dig ved at klikke [her](#).

VI ØNSKER JER ALLE EN GLÆDELIG

JUL OG ET GODT NYTÅR

MED TAK FOR DET GODE SAMARBEJDE I 2012

*Med venlig hilsen
Afdeling for Folkeundersøgelser*

